

VOICE

Voicing children Opportunities
Interaction Collective decision
making Education

Το έργο υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 3ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» με τίτλο «Κόμβοι Έρευνας, Καινοτομίας και Διάχυσης» (Αριθμός Έργου: 1953).

VOICE

Voicing children Opportunities
Interaction Collective decision
making Education

Η συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες

Το έργο υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 3ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» με τίτλο «Κόμβοι Έρευνας, Καινοτομίας και Διάχυσης» (Αριθμός Έργου: 1953).

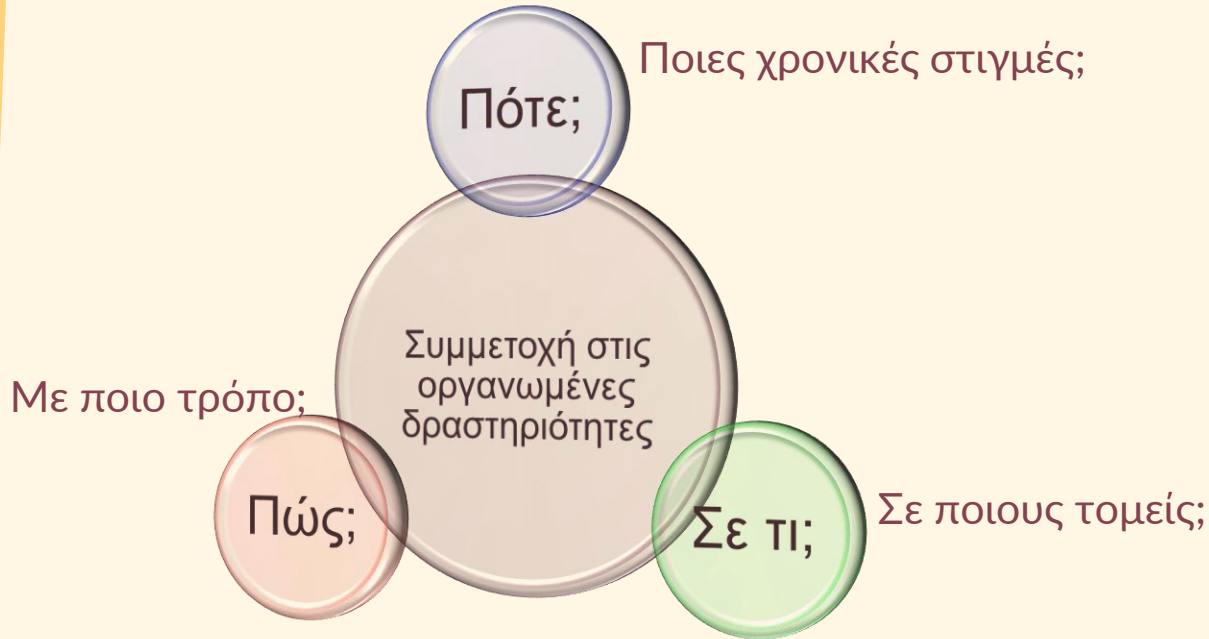
**“ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΤΑ
ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΙΡΝΟΥΝ
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΥΡΙΩΣ ΣΤΟ
ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ, ΑΛΛΑ
ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ”**

- Τι υπονοεί αυτή η πρόταση για τη σημασία που αποδίδεται στο ελεύθερο και στο οργανωμένο πρόγραμμα;
- Γιατί υπάρχει ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων σε ελεύθερες και οργανωμένες στο ημερήσιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου;
- Επηρεάζει αυτός ο διαχωρισμός τους στόχους που θέτει η νηπιαγωγός στο ελεύθερο και οργανωμένο πρόγραμμα; Αν ναι, σε τι;

Σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες... μερικά ερωτήματα

- Πότε θεωρείτε ότι συμμετέχουν τα παιδιά στις οργανωμένες δραστηριότητες;
- Ποιες συγκεκριμένες δράσεις των παιδιών δείχνουν την ενεργή συμμετοχή τους σε αυτές;
- Τι είδους δράσεις νομίζετε ότι μπορούν να αναλάβουν τα παιδιά για να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στο πλαίσιο των οργανωμένων δραστηριοτήτων;
- Μέσα από ποιες ενέργειες πιστεύετε ότι μπορεί η νηπιαγωγός να ενισχύσει τη συμμετοχή των παιδιών σε αυτό;
- Γιατί να συμμετέχουν τα παιδιά στις οργανωμένες δραστηριότητες; Τι κερδίζουν;

Η συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες

Τα παιδιά δεν συμμετέχουν στις οργανωμένες δραστηριότητες επειδή...

1. Δεν παρακολουθούν τη νηπιαγωγό ή τους συμμαθητές τους όταν μιλάνε.

2. Βιάζονται να τελειώσουν τις εργασίες τους και να επιστρέψουν στο παιχνίδι.

3. Δεν γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα και δεν κατανοούν τι κάνουμε.

4. Βαριούνται να εργαστούν και ζητούν την εύκολη λύση.

5. Δεν έχουν γνώσεις, δεν ασχολούνται οι γονείς στο σπίτι.

6. Τα προνήπια δεν συμμετέχουν γιατί δεν μπορούν να εκφραστούν, δεν έχουν πολλές εμπειρίες και κουράζονται εύκολα.

7. Μιλούν μεταξύ τους στην παρεούλα.

8. Δεν τολμούν να μιλήσουν, είναι συνεσταλμένα.

9. Είναι ανώριμα, δεν γνωρίζουν πολλά πράγματα.

10. Δεν έχουν κατακτήσει ακόμη κάποιες δεξιότητες και συμπεριφορές λόγω της ηλικίας τους.

11. Είναι καλομαθημένα από την οικογένεια και πεισμώνουν όταν δεν γίνεται αυτό που θέλουν.

12. Φοβούνται ότι θα τα κοροϊδέψουν τα άλλα παιδιά. Δεν υπάρχει καλό κλίμα μέσα στην τάξη.

Πώς σχολιάζετε αυτές τις απόψεις;

Για τους εκπαιδευτικούς, βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες είναι...

Ο παράγοντας που σχετίζεται με... το ρόλο του εκπαιδευτικού στην οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας...

Παιδιά

π.χ. ηλικία – ικανότητες – συμπεριφορά

Εξωτερικοί παράγοντες:

π.χ. οικογένεια

- Επηρεάζει τη συμμετοχή των παιδιών; Πώς; Με ποιο τρόπο;
- Ποιες δυσκολίες υπάρχουν από την πλευρά του εκπαιδευτικού και του μαθησιακού πλαισίου;
- Τι μπορεί να κάνει ο εκπαιδευτικός για να ενισχύσει τη συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες;

Άλλοι παράγοντες που εμποδίζουν τη συμμετοχή των παιδιών στις οργανωμένες δραστηριότητες

A. Πλαίσιο εργασίας – συνθήκες

η πίεση χρόνου

ο μεγάλος αριθμός παιδιών/τάξη

οι ευθύνες – υποχρεώσεις

η ανάληψη εκπαιδευτικών προγραμμάτων

B. Μεθόδευση – οργάνωση δραστηριοτήτων

οι παγιωμένες πρακτικές

η συνήθεια / ρουτίνα της διαδικασίας

η ικανοποίηση

Γ. Ρόλος εκπαιδευτικού

η έμφαση στο αποτέλεσμα της διαδικασίας

η προσέγγιση της γνώσης με τον ίδιο τρόπο από όλα τα παιδιά

η τήρηση κανόνων – πειθαρχία

η συνέπεια των παιδιών στις υποχρεώσεις τους

(Αλεξίου, 2018)

Τι πρέπει να σκεφτώ σχετικά με τα παιδιά για να ενισχύσω τη συμμετοχή τους στις οργανωμένες δραστηριότητες;

- Μήπως τα παιδιά δεν έχουν ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες γι' αυτό και δεν συμμετέχουν; Τι γνωρίζω γι' αυτά τα παιδιά; Πώς μπορώ να προσελκύσω/ενισχύσω το ενδιαφέρον τους;
- Μπορώ να μάθω /αξιοποιήσω τα δικά τους ενδιαφέροντα και τις απόψεις τους; Πώς; Τι μπορώ να κάνω;
- Μπορώ να συσχετίσω τα ενδιαφέροντά τους, τις προτιμήσεις και τις ικανότητές τους με κίνητρα για μάθηση; Πώς;
- Πώς μπορώ να γνωρίσω τις απόψεις των ίδιων των παιδιών για τους λόγους που δεν συμμετέχουν; Πώς μπορώ να γνωρίσω τις προτάσεις τους για την οργάνωση των δραστηριοτήτων;
- Έχουν όλα τα παιδιά τους ίδιους ρυθμούς στην κατάκτηση της γνώσης και τη συμμετοχή; Τι μπορώ να κάνω γι' αυτό;

(Αυγητίδου, 2014)

Στρατηγικές και προτάσεις ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών στην ανάπτυξη οργανωμένων δραστηριοτήτων

- ✓ **Γνώση του κάθε παιδιού** μέσα από ευκαιρίες για έκφραση των απόψεών του σε θέματα, όπως ο εαυτός του, οι φίλοι του, ο εκπαιδευτικός, οι επιθυμίες του, οι δυσκολίες του, οι προτάσεις του.
- ✓ **Ενσωμάτωση** των εμπειριών, των ενδιαφερόντων και των απόψεων των παιδιών στη διδασκαλία
- ✓ **Καλή οργάνωση/διεξοδικός σχεδιασμός** της υποστήριξης του ενεργού ρόλου και των δράσεων των παιδιών
- ✓ **Επικέντρωση στη διαδικασία** και τον τρόπο εμπλοκής των παιδιών και όχι στο αποτέλεσμα
- ✓ Προσέγγιση – **συνεργασία με τους γονείς** των παιδιών
- ✓ Ικανότητα **διαφοροποίησης** του εκπαιδευτικού έργου
- ✓ **Αναστοχασμός** πάνω στο διδακτικό έργο – συλλογή και αξιοποίηση δεδομένων

Γνώση του κάθε παιδιού

- ✓ Μέσα από εστιασμένη παρατήρηση και σχετικές καταγραφές (π.χ. ποια η αλληλεπίδρασή του με συμμαθητές και εκπαιδευτικό; Αν και πώς συνεργάζεται; Ποια τα ενδιαφέροντά του;)
- ✓ Δίνοντας ευκαιρίες για ανοιχτό διάλογο με ενδεικτικά θέματα είτε σε μικρές ομάδες, είτε ατομικά (π.χ. «τι μου αρέσει περισσότερο από όλα όσα κάνουμε στο νηπιαγωγείο;» ή «για να είμαι πιο ευτυχισμένος/η στο σχολείο μου, θα ήθελα να ...»)
- ✓ Με συλλογή πληροφοριών από τους γονείς (π.χ. ερωτηματολόγιο, συνέντευξη)
- ✓ Μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις ή/και ιχνογραφήματα των παιδιών (π.χ. προτιμήσεις παιδιών, ενδιαφέροντα, συμμετοχή, ιδέες, προτάσεις, αποφάσεις)
- ✓ Εργαλείο παρατήρησης (βλ. εργαλεία) σχετικά με το βαθμό και το είδος της συμμετοχής του παιδιού (π.χ. καταγραφή δεδομένων, ερμηνεία, αναστοχασμός, αποφάσεις, σχεδιασμός δράσεων)

Διαφοροποίηση διδασκαλίας

✓ Τα παιδιά έχουν διαφορετικό ρυθμό – αναστοχασμός (ως προς την αλληλεπίδραση με συμμαθητές και εκπαιδευτικό, τη συνεργασία, το χρόνο ανταπόκρισης)

✓ Τα παιδιά έχουν άλλο επίπεδο γνώσεων – αναστοχασμός (για το αν οι γνώσεις ή οι ικανότητες τους είναι αυτές που προωθώ στην τάξη μου - για το αν σχεδιάζω τη δραστηριότητα έχοντας λάβει υπόψη μου τις προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών - για το αν αξιοποιώ τις γνώσεις που έχουν τα παιδιά πάνω σε διάφορα θέματα)

Διαφοροποίηση της διδασκαλίας. ΓΙΑΤΙ;

Η διαφοροποίηση αφορά στη μαθησιακή διαδικασία που ανταποκρίνεται στο μαθησιακό στυλ, την ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Είναι ένας τρόπος σκέψης για τη διδασκαλία και τη μάθηση που ξεκινά από τη θέση ότι η διδασκαλία πρέπει να αρχίζει από το σημείο στο οποίο βρίσκονται οι μαθητές, παρά να στηρίζεται σε προκαθορισμένο σχέδιο δράσης, το οποίο αγνοεί την ετοιμότητα, το ενδιαφέρον και το μαθησιακό προφίλ του μαθητή (Tomlinson, 2003).

Αρα, «γνωρίζω τη διαφοροποίηση» σημαίνει ότι...

- αναγνωρίζω τα είδη και τους τρόπους με τους οποίους τα παιδιά συνθέτουν ένα διαφοροποιημένο σύνολο
- αναγνωρίζω τρόπους αξιοποίησης αυτής της διαφοροποίησης
- διαφοροποιώ τους στόχους που θέτω ανάλογα με τη δυσκολία, τις μεθόδους και τους τρόπους εργασίας γνωρίζοντας ποιες είναι οι βασικές ικανότητες που επιδιώκω να αναπτυχθούν
- σκέφτομαι πώς να δώσω ευκαιρίες ώστε να ανακαλύψουμε τους κοινούς τόπους, τα κοινά σημεία και ενδιαφέροντα των παιδιών, καθώς και πώς να δώσω ευκαιρίες για να χτίσουμε κοινές εμπειρίες και γνώσεις σε μία διαφοροποιημένη κοινότητα
- σκέφτομαι κριτικά τις ενέργειες που ενισχύω στην τάξη προκειμένου να μάθουν τα παιδιά μέσα από τη συμμετοχή τους

Οργανωμένη δραστηριότητα & Συμμετοχή

Τι πρέπει να σκεφτώ σύμφωνα με τη δομή μιας οργανωμένης δραστηριότητας;

1. Δράση με νόημα / πρόβλημα

Γιατί τα παιδιά να ασχοληθούν με αυτή τη δράση/πρόβλημα; Έχει νόημα για τα ίδια; Πώς/με ποιο τρόπο μπορεί να αποκτήσει νόημα γι' αυτά;

2. Στόχοι

Τι επιδιώκουμε με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα; Ποιοι είναι οι στόχοι; Πώς διαρθρώνονται αυτοί; Τι πρέπει να προσέξω; (Σαφείς στόχοι που δηλώνουν δράση και όχι αποτέλεσμα – ιεραρχία στόχων)

3. Έναρξη

Πώς ξεκινώ τη δραστηριότητα; Τι λαμβάνω υπόψη μου; Τι μπορώ να αξιοποιήσω; Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της συμμετοχής των παιδιών; (π.χ. Επίλυση προβλήματος – διερευνητικός διάλογος – ανατροφοδότηση του τρόπου σκέψης των παιδιών)

4. Δράση παιδιών

Ποιες ευκαιρίες δίνω στα παιδιά να δράσουν, να εκφραστούν, να επιχειρηματολογήσουν, να προτείνουν, να λάβουν μέρος στην υλοποίηση και αξιολόγηση των προτάσεών τους; (Αξιοποίηση των ιδεών των παιδιών – διαδικασία λήψης αποφάσεων – υποστήριξη στην επιλογή, εφαρμογή και αξιολόγηση δράσεων. Αξιολόγηση όχι μόνο της ανταπόκρισης και των θετικών συναισθημάτων).

Ένα παράδειγμα...

Μία δραστηριότητα για...

- ✓ Αναστοχασμό
- ✓ Εντοπισμό των προϋποθέσεων συμμετοχής
- ✓ Κριτική αποτίμηση των ενεργειών της νηπιαγωγού
- ✓ Κριτική αποτίμηση των ενεργειών των παιδιών

Τίτλος δραστηριότητας «Κυκλοφοριακή αγωγή – Οδική ασφάλεια»

Σκοπός

Να γνωρίσουν τα παιδιά βασικούς κανόνες κυκλοφοριακής αγωγής ώστε να είναι ασφαλή

Στόχοι

- να προβληματιστούν για τους λόγους που υπάρχουν κανόνες και νόμοι οδικής ασφάλειας
- να συζητήσουν για τους κανόνες οδικής συμπεριφοράς αυτοκινήτων και πεζών
- να συνειδητοποιήσουν βασικές αρχές κυκλοφοριακής αγωγής (χρήση ζώνης, κράνους κ.ά.)

Αφόρμηση – έναρξη δραστηριότητας

Η νηπιαγωγός παρουσιάζει στα παιδιά εικόνες που δείχνουν ορθές, αλλά και λανθασμένες συμπεριφορές με αυτοκίνητο και με ποδήλατο. Τα ενθαρρύνει να τις παρατηρήσουν, να περιγράψουν τι βλέπουν, να τις σχολιάσουν και να μιλήσουν για προσωπικές τους εμπειρίες.

Ερωτήσεις νηπ/γού για διάλογο

- Τι βλέπετε σε αυτήν την εικόνα (εικ. 1).
- Για ποιο λόγο νομίζετε ότι συνέβη το ατύχημα; Πώς θα μπορούσαν οι οδηγοί να το αποφύγουν; (Συζητούν για ανάλογα περιστατικά που έχουν δει).
- Έχετε ταξιδέψει όλοι με αυτοκίνητο. Πού κάθεστε; Γιατί; (καθόμαστε πίσω γιατί έτσι πρέπει... γιατί εκεί με βάζει η μαμά... ο μπαμπάς με αφήνει να κάθομαι μπροστά στο αγροτικό...). Ποιο νομίζετε ότι είναι το κατάλληλο μέρος να κάθονται τα παιδιά; Γιατί;
- Γιατί είναι απαραίτητο να φοράμε ζώνη ασφαλείας όταν είμαστε μέσα στο αυτοκίνητο; (εικ. 2, 3).
- Σε τι, νομίζετε, μας χρησιμεύουν οι ζώνες; Τι θα μπορούσαμε να πάθουμε αν δεν τις φοράμε; (εικ. 2, 3).
- Τι συμβαίνει σ' αυτήν την εικόνα; (εικ. 4: ένα παιδί ενοχλεί τον οδηγό στο μπροστινό κάθισμα αγκαλιάζοντάς τον. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να την περιγράψουν).
- Το παιδί φοράει ζώνη; Τι θα μπορούσε να συμβεί;
- Όλοι έχετε οδηγήσει ποδήλατο; (Τα παιδιά μιλούν για τις βόλτες τους με το ποδήλατο και για τυχόν ατυχήματα που είχαν).
- Η νηπιαγωγός δείχνει τη σχετική εικόνα (εικ. 6: δύο παιδιά πάνω σ' ένα ποδήλατο με κρεμασμένες τις τσάντες στο τιμόνι, κινδυνεύουν να πέσουν).
- Τι βλέπετε σε αυτήν την εικόνα;
- Πώς φαίνονται τα πρόσωπα των παιδιών; (τρομαγμένα) Γιατί νομίζετε ότι είναι τρομαγμένα; Τι μπορεί να συμβεί; Ποια νομίζετε ότι είναι η λανθασμένη συμπεριφορά στην εικόνα που βλέπουμε;
- Πώς νομίζετε ότι πρέπει να συμπεριφερόμαστε όταν οδηγούμε ποδήλατο; (να φοράμε κράνος, να οδηγούμε στην άκρη του δρόμου) Γιατί πρέπει να φοράμε κράνος; Πώς μας προστατεύει; Εσείς φοράτε κράνος;

Εξέλιξη δραστηριότητας – δράση παιδιών

Στη συνέχεια η νηπιαγωγός ζητάει από τα παιδιά να επαναλάβουν τις σωστές και τις λανθασμένες συμπεριφορές στις οποίες εστίασαν μέσω των εικόνων και να επιλέξουν μία από αυτές για να τη ζωγραφίσουν.

Τα παιδιά πηγαίνουν στα τραπεζάκια, ζωγραφίζουν ανάλογες εικόνες και με την προτροπή της νηπιαγωγού ξαναμαζεύονται στην παρεούλα όπου κάθε παιδί δείχνει στα υπόλοιπα τι ζωγράφισε. Στο τέλος, η νηπιαγωγός επιβραβεύει τα παιδιά.

Προβληματισμός

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

«κυκλοφοριακή
αγωγή – οδική
ασφάλεια»

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

- ▶ Ποια θεωρείτε ότι είναι τα στοιχεία της προηγούμενης δραστηριότητας που συμβάλλουν στη συμμετοχή των παιδιών;
- ▶ Ποια είναι τα σημεία που σας προβληματίζουν και που θεωρείτε ότι δεν εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των παιδιών;

Αναστοχασμοί σχετικά με τη δραστηριότητα

01 Τίτλος – Περιεχόμενο Νόημα δραστηριότητας

Υπάρχει συσχέτιση - αντιστοίχιση του τίτλου με το περιεχόμενο; Ποιο το νόημα της δραστηριότητας για τα παιδιά; Αναδείχθηκαν οι προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών;

02 Σκοπός – Στόχοι δραστηριότητας

Διαφοροποίηση σκοπού - στόχων, συγκεκριμένοι στόχοι, αντιστοίχιση στόχων και δράσεων των παιδιών, εξελικτική σειρά στόχων.

03 Έναρξη δραστηριότητας

Υπάρχει κίνητρο; Υπάρχει προβληματισμός; Εξασφαλίζεται το ενδιαφέρον των παιδιών; Πώς; Πώς μπορεί να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών ώστε να συμμετέχουν ενεργά;

04 Διαλογικές πρακτικές

Νόημα ερωτήσεων - Διατύπωση ερωτημάτων - Είδη ερωτημάτων Διαφοροποίηση τρόπου - ερωτήσεων και ανατροφοδότησης

05 Εξέλιξη δραστηριότητας - Δράσεις

Πώς εξελίσσεται η δραστηριότητα; Τι κάνουν τα παιδιά; Γιατί; Τι θα μπορούσαν να κάνουν για να συμμετέχουν πιο ενεργά;

Πώς ερμηνεύετε τη συμμετοχή των παιδιών στη συγκεκριμένη δραστηριότητα σύμφωνα με την κλίμακα Shier; Σε ποιο επίπεδο πιστεύετε ότι μπορούμε να την κατατάξουμε; Γιατί;

Κλίμακα επιπέδων συμμετοχής
Shier, H. (2001)

Τίτλος δραστηριότητας

«Πώς μπορούμε να κυκλοφορούμε με ασφάλεια στους δρόμους ως πεζοί, αλλά και ως επιβάτες ;»

Στόχοι:

- να εντοπίσουν το πρόβλημα του ήρωα τη ιστορίας
- να εκφράσουν και να ανταλλάξουν απόψεις για το πώς μπορούμε να κυκλοφορούμε με ασφάλεια και να τις τεκμηριώσουν
- να προτείνουν λύσεις στον Φώτη για το τι πρέπει να προσέχει στους δρόμους της χώρας μας
- να προτείνουν τρόπους καταγραφής των κανόνων που θα συστήσουν στην κούκλα
- να υλοποιήσουν τις προτάσεις τους σε ομάδες, να τις παρουσιάσουν στην ολομέλεια και να τις αξιολογήσουν

ΕΠΑΝΑΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ προηγούμενης δραστηριότητας

Προβληματική κατάσταση (επίλυση προβλήματος):

Η νηπιαγωγός παρουσιάζει στα παιδιά μια κούκλα, τον Φώτη, ο οποίος τους λέει ότι ήρθε από τη παραμυθοχώρα και επειδή εκεί δεν έχουν αυτοκίνητα στη χώρα τους δεν ξέρει τι να κάνει εδώ για να κυκλοφορεί με ασφάλεια.

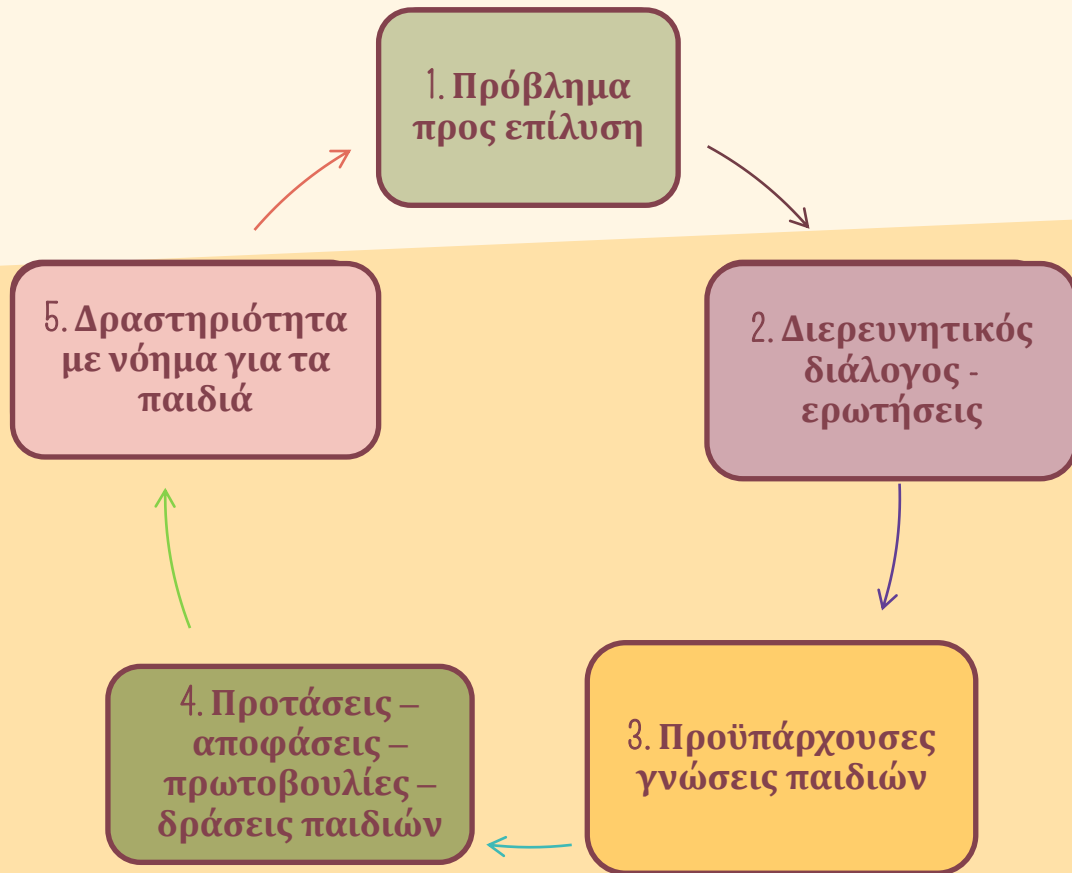
Ενδεικτικές ερωτήσεις που καθοδηγούν / ενισχύουν τη συμμετοχή των παιδιών:

- Τι πρόβλημα αντιμετωπίζει ο Φώτης παιδιά; Τι είναι αυτό που τον ανησυχεί; Γιατί;
- Πώς θα αποφασίσουμε για το τι χρειάζεται να γνωρίζει ώστε να κυκλοφορεί με ασφάλεια στους δρόμους;
- Αν πηγαίναμε εμείς πρώτη φορά σε ένα μέρος που είχε αυτοκίνητα και δεν ξέραμε να κυκλοφορούμε στους δρόμους, τι θα έπρεπε να προσέξουμε;
- Εσείς τι θα του λέγατε για να τον βοηθήσετε να κυκλοφορεί με ασφάλεια στους δρόμους της δικής μας χώρας; Γιατί;
- Τι άλλο είναι απαραίτητο να γνωρίζει; Γιατί το λέτε αυτό;
- Σε τι θα τον βοηθήσει αυτό που λέτε;
- Πώς μπορεί ο Φώτης, φεύγοντας από το σχολείο μας, να τα θυμάται όλα αυτά; Υπάρχει κάποια άλλη ιδέα;
- Τι χρειαζόμαστε για να κάνουμε αυτά που προτείνετε; Πώς θα είμαστε σίγουροι ότι θα τον βοηθήσουν;;

Εξέλιξη δραστηριότητας:

Τα παιδιά συζητούν με τη κούκλα, λένε τις απόψεις τους και προτείνουν λύσεις. Στο τέλος, αποφασίζουν με ποιο τρόπο μπορεί να θυμάται ο Φώτης όλες τις προτάσεις τους και καταλήγουν, μετά από διάλογο, σε μερικές από αυτές. Τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες. Παρουσιάζουν στην ολομέλεια και στην κούκλα τα έργα τους. Κάθε ομάδα αξιολογεί πώς δούλεψε. Αποτιμά αν είναι ευχαριστημένη από το αποτέλεσμα και τεκμηριώνει το γιατί.

Επομένως,
η έμφαση
στην οργάνωση και
το σχεδιασμό μιας
συμμετοχικής
δραστηριότητας
πρέπει να δίνεται
στα εξής σημεία:

Βασικές παραδοχές I

«Αν δεν επιδιώξεις να γνωρίσεις τα παιδιά και τις απόψεις τους, δεν μπορείς να σχεδιάσεις συμμετοχικές πρακτικές».

«Αν δεν θέσεις ξεκάθαρους εξελικτικούς στόχους βασισμένους στο συγκεκριμένο πλαίσιο της τάξης σου και αντίστοιχους με τις δράσεις των παιδιών, δεν μπορείς να σχεδιάσεις τις κατάλληλες παρεμβάσεις».

«Αν δεν εμπλέξεις τα παιδιά σε ένα πρόβλημα με σκοπό την επίλυσή του με βάση τις απόψεις και τις προτάσεις τους, δεν μπορείς να προσελκύσεις το ενδιαφέρον τους και να εξασφαλίσεις εύκολα τη συμμετοχή τους».

«Αν δεν μπεις στη διαδικασία διερεύνησης των προηγούμενων γνώσεων των παιδιών, δεν μπορείς να ξέρεις τις γνώσεις που διαθέτουν και δεν μπορείς να τα βοηθήσεις να δράσουν κατάλληλα για την κατάκτηση νέων γνώσεων και ικανοτήτων».

Βασικές παραδοχές II

«Αν δεν θέσεις ανοιχτές διερευνητικές ερωτήσεις που να δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να εκφράσουν τις απόψεις τους, να επιχειρηματολογήσουν, να υποστηρίξουν τις ιδέες τους και να προτείνουν λύσεις, δεν μπορείς να υποστηρίξεις το δικαίωμά τους για ελεύθερη έκφραση».

«Αν ρωτάς τα παιδιά για τις απόψεις τους και δεν τις αξιοποιείς, αλλά τα κατευθύνεις σε δράσεις που έχεις προαποφασίσει εσύ για αυτά, τότε μειώνεις σημαντικά το επίπεδο της συμμετοχής τους γιατί δεν τους δίνεις την ευκαιρία να υλοποιήσουν τις ιδέες τους και να εξετάσουν ποια είναι η πιο εφικτή και καταλληλότερη λύση».

«Αν δεν εμπλέξεις τα παιδιά στη διαδικασία αξιολόγησης της δραστηριότητας με γνώμονα, όχι μόνο την ικανοποίηση και τα θετικά συναισθήματα, αλλά και την επίτευξη ή μη των στόχων και τον τρόπο με τον οποίο η συμμετοχή τους συνέβαλε σε αυτή την επίτευξη, τα παιδιά δεν θα κατανοήσουν το νόημα της δικής τους σημαντικής συμβολής στη δραστηριότητα».

Βιβλιογραφία

Αλεξίου, Β. (2018). Η συμμετοχή των παιδιών του νηπιαγωγείου στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. Αντιλήψεις και πρακτικές νηπιαγωγών. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών. Διαθέσιμο στο Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών <https://www.didaktorika.gr/eadd/>

Αυγητίδου, Σ. (2014). Οι εκπαιδευτικοί ως ερευνητές και ως αναστοχαζόμενοι επαγγελματίες, Αθήνα: Gutenberg.

Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*, Innocenti Essays, No. 4. Florence: UNICEF International Child Development Center.

Λυκομήτρου, Σ. (2015). Λεκτικές αλληλεπιδράσεις στην προσχολική εκπαίδευση: Μια συνεργατική έρευνα – δράση για την ενίσχυση της παιδαγωγικής του διαλόγου. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών.

Βιβλιογραφία

Μπιρμπίλη, Μ. (2015). *Προς μια παιδαγωγική του διαλόγου: Η σημασία και ο ρόλος των ερωτήσεων στην προσχολική εκπαίδευση* (2η έκδοση, εμπλουτισμένη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις σοφία

Shier, H. (2001). Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. *Children and Society* 15, 107-117.

Στρατηγέα, Α. (2015). *Θεωρία και Μέθοδοι Συμμετοχικού Σχεδιασμού*. E-book. Αθήνα: Πρόγραμμα Κάλιπος. www.kallipos.gr

Tomlinson, C.A. (2003). *Fulfilling the promise of differentiated classroom*. Alexandria, VA: ASCD

Το έργο υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 3ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» με τίτλο «Κόμβοι Έρευνας, Καινοτομίας και Διάχυσης» (Αριθμός Έργου: 1953).

VOICE

Voicing children Opportunities
Interaction Collective decision
making Education

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ